



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

8. Quòd istæ Præceptiones de Amplificatione minùs accuratè traditæ
videantur: & de Cassij Longini sententia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Sextus locus est, cum ostendimus ex consulto factum, & dicimus voluntario facinori nullam esse excusationem, sed imprudentiæ iustam deprecationem paratam.

Vt, (Diadema ostendis, gemitus toto foro, unde diadema? non enim abiectum sustuleras, sed attuleras domo meditarum, & cogitatum scelus,) &c.

Philip. 11. 2.

Septimus locus est, quo ostendimus, eorum facinus, crudele, nefarium, tyrannicum esse: quod genus iniuriæ mulierum, aut earum rerum aliquid, quarum rerum causa bella suscipiuntur, & cum hostibus de vita dimicatur. Talia sunt illa, (Ecce tibi geminum, in scelere par, inusitatum, inauditum, ferum, barbarum.)

Octavus locus est, quo ostendimus, non vulgare, sed singulare esse maleficium, spurcum, nefarium, inusitatum, quod maturius, & atrocius, vindicandum sit.

Vt, (Expectate facinus, quam vultis improbum, vincam tamen expectationem omnium.)

Nonus locus constat ex peccatorum comparatione, quasi cum dicemus maius esse maleficium stuprare ingenuam, quam sacrum lædere, quod propter egestatem alterum, alterum propter intemperantem superbiam fiat. Sic per comparationem augetur Antonij crudelitas. (L. Cinna crudelis, C. Marius in iracundia perseverans. L. Sylla vehemens: neque vilius horum in visciscendo acerbitas progressa ultra mortem est, ecce tibi, &c.)

Decimus locus est, per quem omnia, quæ in negotio gerendo acta sunt, quæque rem consequi solent, exponemus acriter, & criminose, & diligenter, vt agi res, & geri negotium videatur rerum consequentium enumeratione, & ita exaggeratur mors Trebonij, Philippica vnde decima.

Quod istæ præceptiones de amplificatione minus accuratè tradita videantur, & de Casij Longini sententia.

CAPVT VIII.

ET illæ quidem præceptiones, si prima fonte spectentur, locupletissimam habere videntur segetem amplificationis, non tamen vim eius omnem, rationemque comple-

ta sunt. Primum enim illi auctores, quasi iudicum subsellia, & latrones, & parricidas, aut huiusmodi crimina semper cogitent, nihil de cæterarum rerum amplificatione dixerunt. Deinde ipsam fermè amplificationis animam, quæ in grauibus figuris sententiæ consistit, omittit. Tertiò ita quoque locorum allata diuisio verbosior est, quam limatiore. Quid enim sibi volunt tertius locus, & quartus, nisi rem ostendunt amplificandam ab euentu quod cum vno argumento contineatur, parum commodè in duos locos discerpitur, atque diuisus est septimus quoque, & octavus locus omnino concurrunt, & verbis duntaxat discriminantur, quanquam etiam in vtroque dixit, crimen ostendi nefarium, quò sit, vt magis ταυτολογία faciat, quam noui aliquid in sinuet. Itaque (si hæc Ciceronis sunt) crediderim eum magis ex Græcorum commentarijs, quam ex suo ingenio, iudicioque scripsisse.

Acutiùs certè Dionysius Longinus cum de forma, & methodo amplificationis, in qua huius præceptionis ἀκμή, & vigor totus consistit, aliquid diceret, noluit rem certis definire limitibus, sed amplificationis formam dixit esse sexcentas, hoc est, prope innumerabiles. sic autem ille:

Ἐτέρα ἑτέροις ἐπεισοχλήματα μεγέθη σιωπῆς ἐπισημαίνονται, καὶ ἐπιθεσόν, εἴτε διὰ τοπήγορια, εἴτε δένωτιν, ἢ πραγμάτων ἢ κατασκευῶν ἐπιρῶσιν, εἴτε ἐπικονομίας ἐργων ἢ παθῶν. μὴ γὰρ ἴσται τῶ ἀλ' ἡτέων γίνονται. Aliæ alijs, inquit, conglabata magnitudines continetèr gradatione quadam ingeruntur. Siue per locorum tractationem, siue per exaggerationem, siue per teratū, & probationem corroborationem, siue per dispensationem actionum, & affectuum; ad summum addit, infinita enim forma sunt amplificationum. Quæ sanè dum expenduntur, obscura sunt. Nam σιωπῆς quam affert, species est potius, quam modus amplificationis, & τοπήγορια in κατασκευῶν ἐπιρῶσιν facile incidit. Quid igitur ex ea diuisione colligemus? cum nec Longinus hanc certam esse voluerit, sed cum aliquas enumerasset amplificationis formas, statim subiecit esse sexcentas. do amplificationis in speētentur, sed tamē existimo totam amplificationis rationē ad duo capita posse referri, ad

Totus cationis in duobus uel ad

D. d. locos

locos, & figuras; Et hoc attigit cum dixit fieri amplificationem per τωμηγορίαν & δεινώσει, per τωμηγορίαν nihil aliud voluit, quàm variam locorum omnium tractationem, per δεινώσει exaggerationem, quæ fit per exclamationes, & cætera figurarum instrumenta. Præter has rationes etiam, si quis diu expèdat, & nõdũ quærat in serpo, nihil inueniet. Locis porrò cum afferuntur, non sunt nudi & simplices producendi, sed vario inter sese nexu conglorandi, quo plus roboris habeant. Vt qui funes torquent, quo robustiores faciãt, de industria duplices, triplicetque componunt: Ita locorum frequentatio multum affert rebus vigoris, & ponderis. Succedunt deinde figuræ, lententiæ, excelsæ, grauès, intensæ, & quod multum iuuat ad grauitatem, aptis verbis in texta, ita magnifica procurret amplificatio.

Exempli gratia: hoc dicitur amplificationis.

Vt si atrox quodpiam facinus, qualis est iniuria augustissimo sacramento illata, esset exaggerandum, post δεινώσει per aliquod πάθος, aut quidpiam simile, dices, quo nomine appellem hoc facinus nescio, multa deinde inquires atrocita nomina, quæ magnitudine huius sceleris victa esse ostendēs, mox intorquebis oratoriam definitionem per synonymiam, & vocabis ποτρεμμum sacriligatorum omnium impietatem cælo, & terris, inferis, & ipsi arsubscendam.

Ad id nota multum ad amplificationem in em. cense rana.

Eodem vestigio rem expones, si modò aures ferant, & sermo patiatur. (Quædam enim adeò scelestasunt, vt honestè commemorari non possint) Verres te deinde ad singula adiuncta Quis, quid, vbi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando, in quibus vberem amplificationis segetem inuenies. Causas etiam inuestigabis tam prodigi osæ malitiæ, depinges volitantes scelestissimosum demonum cateruas, qui Fanaticos Lycanthropos in sanctissimas religiones ardentibus furiarum taxidis instigent.

Ex eo conuerteris stylium ad εὐχρησίαν, quæ res, cui istud sacrilegium comparare possis, facies superiorum scelerum enumerationes, accessus ex historijs deplorata tempora, eruda facta, res sanctas, nihil simile reperire te fatebere. Pij, si cum hac impietate conferantur, videbuntur Ariani, misericordes Turcæ, religiosi Brasilienfens. Ad summum erumpet graudes figuræ, modò δεινώσει in sceleratos, ad quorum supplicia terra, & maria, & bruta animantes euocabuntur, modo conuertetur primo ad Angelos pacis amare stantes, modò ad

B. Virginem, modò ad Christum ipsum, & super premium rerum omnium Partem. Omnia iura diuina, & humana, leges omnes, & consuetudines, senes, pueri, mulieres, infantuli, pecudes ipsæ vltionem à Deo flagitabunt. Hinc affectus, hinc concitationes, hinc tonitrua, & fulgura.

Is est igitur in rebus grauibus amplificandi modus, qui grandem eloquentiam, & vehementes affectus, & lætera, & spiritum, si quisquam alius desiderat. Prouidendum est autem, vt amplificatio, quod dixit Longinus per δεινώσει fiat, & sensum quasi per scalarum gradus ad maiora procedat. Nam qui post grauia quædam enarrata minuta proferunt, Mædrabuli in morem degenerant. Deinde nõ minus etiam amplificationis flum producendum, ne aut rumpatur, aut supra modum tenuetur; & simile sit corporibus, quæ licet aspectu integra, neruis tamen parum firmantur.

Cæterum hæc duo amplificationis capita in τωμηγορίαν & δεινώσει constituta, siue in locis & figuris, non satis vidit. Erasmus in libro de copia verborum: Nam diuisio formarum amplificationis, quæ affert, certè in eo claudicat, quod putat duas esse, & distinctas amplificationis formas, rem per adinfecta, & circumstantias dilatare, quæ vnã in rem incidunt. Deinde ipsam amplificationem facit speciem dilatationis, cum sit genus. Cæterò qui tyromibus ea quæ tradit, non sunt inutilia, in quorum gratiana hic iuuat aliqua ascribere.

De Amplificationis duodecim modis crebrè vsurpatis.

CAPVT IX.

Primus amplificandi modus per enumerationem partium,

Est, cum sententia breuiter comprehensa, & quasi conuoluta explicatur, vt si dicas quæpiam rem luxu perdidisse, parum est. Ad dilataandum, varias possessionum formas, & dispartes perdendi rationes enumerabis, sic Lucianus in Hæmionides, cum summam dicere potuisset τὴν ἀληθειάν ἐμακάθησα, explicatis partibus distendit. Εὐδαίκα μὲ ἤν ἀμύσασα τὸν αἰλὸν ἐς τὸ ἀχρεῖες, καὶ ἐμπνῆν ἐς τὴν γλασίδα

Δη.